

Handreiking opvang kwetsbare leerlingen voor bibliotheken, POI's en gemeenten

Vanwege maatregelen rond het COVID-19 zijn alle PO-, VO- en mbo-scholen gesloten tot ten minste 28 april. Leerlingen krijgen sindsdien op afstand georganiseerd online onderwijs.

Voor een aanzienlijke groep leerlingen is het echter moeilijk om dit online onderwijs goed te organiseren, bijvoorbeeld omdat ze geen laptop of een werkende internetverbinding hebben, omdat ze in hun appartement geen plek voor zichzelf hebben om zich te concentreren, of omdat hun thuissituatie instabiel of onveilig is.

Ook de openbare bibliotheken zijn sinds 16 maart op last van de overheid gesloten. Bij diverse partijen – zowel gemeenten als binnen het bibliotheekstelsel – is er de wens te onderzoeken of, en zo ja hoe, bibliotheken een rol kunnen spelen in het faciliteren van onderwijs aan kwetsbare leerlingen tijdens de Coronacrisis.

Of en hoe bibliotheken een rol kunnen vervullen in het ondersteunen van kwetsbare leerlingen zal per gemeente en bibliotheek verschillen. Bij de ene gemeente zal de vraag groter zijn dan bij de andere, en niet elke bibliotheek zal de middelen en de gekwalificeerde menskracht hebben om een dergelijke ondersteuning te organiseren. Lokaal maatwerk is geboden, waarbij gemeente, onderwijs en bibliotheken met elkaar het gesprek aan zullen moeten gaan over de voorwaarden waaronder de ondersteuning wel en onder welke deze niet kan worden geboden.

Om lokale overheden en hun bibliotheken zo goed mogelijk te faciliteren in dit gesprek hebben de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Samenwerkende POI's Nederland (SPN) en de Koninklijke Bibliotheek (KB) gezamenlijk een handreiking opgesteld.

Welke groepen kwetsbare leerlingen kan de bibliotheek ondersteunen, en welke niet?

Er zijn grofweg vier verschillende categorieën leerlingen die extra hulp nodig of opvang nodig hebben bij het volgen van onderwijs op afstand:

1. Leerlingen wiens ouders werken in vitale beroepen.
2. Leerlingen in een onveilige thuissituatie.
3. Leerlingen zonder toereikende hardware zoals een laptop of tablet of zonder stabiele internetverbinding.
4. Leerlingen die niet gelijk in fysiek gevaar verkeren, maar door een instabiele thuissituatie, een te kleine woning of onvoldoende motivatie of begeleiding van ouders niet goed gedijen in de situatie van thuis onderwijs.

Categorie 1 wordt op school opgevangen en krijgt daar les.

Ook voor leerlingen in categorie 2 wordt waar bekend en waar mogelijk zoveel mogelijk onderwijs op de school zelf georganiseerd.

Voor de leerlingen in categorie 3 is vanuit verschillende (overheids)initiatieven geregeld, dat zij alsnog de benodigde hardware en internetverbindingen krijgen. Waar dit nog niet het geval is, zouden bibliotheken apparatuur en verbindingen ter beschikking kunnen stellen – al dan niet op locatie.

Ook de leerlingen in categorie 4 zouden door de bibliotheek geholpen kunnen worden.

Hoe kunnen bibliotheken bovenstaande kwetsbare leerlingen ondersteunen?

Voor leerlingen uit categorie 3 en 4 zouden bibliotheken werkplekken ter beschikking kunnen stellen om het reguliere onderwijs te volgen – uiteraard met inachtneming van de door het RIVM geadviseerde richtlijnen omtrent afstand en hygiëne, zoals deze ook voor winkels gelden. Zo moet er genoeg ruimte zijn om ten minste 1,5 meter afstand van elkaar te houden. Ook de reguliere richtlijnen en protocollen die gelden voor scholen, kinderopvang en buitenschoolse opvang moeten kunnen worden gewaarborgd. Bibliotheken zouden ook een plek beschikbaar kunnen stellen voor leerlingen om te studeren of hun huiswerk te maken, eventueel in samenwerking met huiswerkinstituten. Ook zou de bibliotheek – waar nodig – lesmateriaal ter beschikking kunnen stellen.

Welke rol kunnen bibliotheekmedewerkers wel vervullen, en welke niet?

Het is belangrijk dat bibliotheekmedewerkers niet gevraagd wordt andere rollen te vervullen dan onder gewone omstandigheden gebruikelijk is. Het is niet de bedoeling dat bibliotheekmedewerkers plots de rol van oppas of pedagogisch medewerker op zich nemen. Het is aan de school om voor pedagogische begeleiding van de leerlingen te zorgen. Leesconsulenten of mediacoaches die aan de bibliotheek verbonden zijn, kunnen uiteraard in goed overleg met de school wel worden ingezet.

Bij wie ligt het initiatief: bibliotheek of gemeente?

De gemeente heeft – samen met de lokale scholen – het beste in beeld welke leerlingen ondersteuning behoeven die door de bibliotheek geboden kan worden. Het is belangrijk dat de gemeente daar de regie over voert en de voorwaarden schept waaronder de bibliotheek op een verantwoordelijke wijze deze ondersteuning kan bieden. Het ligt in de lijn der verwachting dat de gemeente vanuit gesignaleerde behoefte het verzoek bij de bibliotheek neerlegt. Bibliotheken die graag deze ondersteuning willen bieden, kunnen dit uiteraard proactief zelf bij hun lokale overheid aangeven.

Welke voorwaarden zijn belangrijk om als bibliotheek deze dienst te kunnen verlenen?

Het is goed om vooraf met alle medewerkers te bespreken of ze zich hiervoor in willen zetten, en wat daar voor nodig is. Niet elke bibliotheekmedewerker zal voor deze doelgroep of onder deze omstandigheden inzetbaar zijn. Het is van belang om dat goed in kaart te hebben voor je het gesprek aan gaat.

Zorg bovendien dat er continue dienstverlening kan worden geboden, zowel logistiek als qua inzet van medewerkers. Er moet bijvoorbeeld voldoende achtervang zijn voor het geval een medewerker of een van diens huisgenoten ziek wordt.

Hygiëne is in deze situatie nog belangrijker dan normaal. Zorg er dus voor dat toiletten, wasbakken en andere openbare ruimtes voldoende schoongemaakt worden en werkplekken bij wisseling van gebruiker gelijk worden ontsmet.